

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
privind constituționalitatea Decretului Președintelui
Republicii Moldova nr. 10-II din 22 ianuarie 1997 și a
Hotărîrii Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997

Nr.19 din 10.06.97

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.43-44/22 din 03.07.1997

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Pavel BARBALAT	- președinte
Nicolae CHISEEV	- judecător-raportor
Mihai COTOROBAI	- judecător
Gheorghe SUSARENCO	- judecător
Ion VASILATI	- judecător-raportor

cu participarea Ludmilei Zadorojnîi, grefier, domnilor Nicolae Andronic, Ion Suruceanu, autorii sesizării, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, domnului Mihai Petrachi, consilier prezidențial, - reprezentantul Președintelui Republicii Moldova, și domnului Mihail Morari, viceministru al economiei și reformelor, - reprezentantul Guvernului, a examinat, potrivit art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție și art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, în ședință plenară publică dosarul privind controlul constituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 10-II din 22 ianuarie 1997 și a Hotărîrii Guvernului nr.28 din 3 februarie 1997.

Temei pentru examinarea dosarului au servit sesizările domnilor Valeriu Matei, Nicolae Andronic și Ion Suruceanu, deputați în Parlamentul Republicii Moldova, prezentate conform art.24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, acceptate spre examinare în fond și incluse în ordinea de zi prin Decizia Curții Constituționale din 11 martie 1997.

În procesul examinării preliminare au fost solicitate și primite punctele de vedere pe marginea sesizărilor de la Președintele Republicii Moldova, Comisia juridică, pentru numiri și imunități și Comisia pentru buget și finanțe ale Parlamentului, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, precum și de la Consiliul Federației Generale a Sindicatelor.

Guvernul Republicii Moldova nu a comunicat punctul său de vedere asupra problemelor abordate în sesizări.

Examinînd în fond materialele anexate la dosar și audiind argumentele părților în proces,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

La 22 ianuarie 1997 Președintele Republicii Moldova a emis Decretul nr. 10-II "Cu privire la măsurile urgente de ameliorare a situației social-economice". În art. 1 alin. (1) și (2) din Decret se consideră ca sarcină prioritară achitarea plăților pentru pensionari și salariați. În acest scop Guvernul a fost obligat să elaboreze și să prezinte Parlamentului un program de măsuri organizatorice, economico-financiare și juridice, avînd ca obiectiv plata integrală, în termen de 1 lună - a pensiilor și salariilor curente, iar în termen de 15 luni - a pensiilor și salariilor restante, nominalizînd organele și persoanele responsabile.

La 3 februarie 1997 Guvernul a adoptat Hotărîrea nr. 28 "Despre acțiunile imediate de realizare a Decretului Președintelui Republicii Moldova "Cu privire la măsurile urgente de ameliorare a situației social-economice". În pct. 5 alin. 4 și 5 din Hotărîrea menționată se prevede că comitetele executive raionale și primăriile municipiilor Chișinău și Bălți, administrația Unității Teritorial-Administrative

Găgăuzia (Gagauz-Yeri) sînt obligate să întreprindă măsuri pentru achitarea, pînă la 1 iulie 1997, a restanțelor la salarii pentru anul 1996. Ministerul Finanțelor și Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei sînt obligate, începînd cu 1 mai 1997, să asigure un suport financiar, de cel puțin 25 mln. lei lunar, în vederea achitării restanțelor la pensii pentru anul 1996, în următoarele termene:

pînă la 1 iulie 1997	- pe lunile martie-iunie;
pînă la 1 octombrie 1997	- pe lunile iulie-august;
pînă la 1 ianuarie 1998	- pe lunile septembrie-octombrie;
pînă la 1 martie 1998	- pe luna noiembrie;
pînă la 1 mai 1998	- pe luna decembrie.

La 24 februarie 1997 Valeriu Matei, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, ("Blocul Țăranilor și Intelectualilor") a sesizat Curtea Constituțională asupra neconstituționalității art. 1 alin. (2) lit. a) din Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 10-II din 22 ianuarie 1997 și a pct. 5 alin. 4 și 5 din Hotărîrea Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997. În sesizare se susține că termenul de 15 luni, stabilit în Decretul șefului statului și Hotărîrea Guvernului pentru plata pensiilor și salariilor restante, este excesiv de mare și va afecta și mai mult nivelul de trai al populației Republicii Moldova. Aceste stipulări din Decretul prezidențial și Hotărîrea Guvernului, se afirmă în sesizare, contravin prevederilor art. 4 din Constituție, art. 23 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, precum și Legii salarizării nr. 1305-XII din 25 februarie 1993 și Legii cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova nr. 437-XII din 27 decembrie 1990, deoarece prin actele enunțate, de fapt, au fost modificate termenele de plată a pensiilor și salariilor, lucru ce ține exclusiv de competența Parlamentului.

Asupra neconstituționalității Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 10-II din 22 ianuarie 1997 și Hotărîrii Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997 în părțile care prevăd stabilirea termenelor de plată a pensiilor și salariilor restante, Curtea Constituțională a fost sesizată la 28 februarie 1997 și de către domnii Nicolae Andronic și Ion Suruceanu, deputați în Parlamentul Republicii Moldova. În sesizare autorii invocă în fond aceleași argumente de neconstituționalitate a Decretului Președintelui Republicii Moldova și a Hotărîrii Guvernului, care se conțin și în sesizarea domnului Valeriu Matei, deputat în Parlament.

Întrucît ambele sesizări abordează aceleași probleme Curtea Constituțională, în baza art. 43 din Codul jurisdicției constituționale, prin Decizia din 11 martie 1997, a dispus conexarea dosarelor.

Avînd în vedere analiza actelor normative și lucrărilor dosarului, Curtea Constituțională reține următoarele:

Potrivit art. 43 și 47 din Constituție, oricare persoană are dreptul la muncă și statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent. Art. 23 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, de asemenea, prevede că orice om, care muncește, are dreptul la o retribuție echitabilă și satisfăcătoare, care să-i asigure lui și familiei lui o existență conformă cu demnitatea umană. Legea salarizării nr. 1305-XII din 25 februarie 1993 și Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova nr. 437-XII din 27 decembrie 1990 garantează periodicitatea plății salariilor pentru orice lună trecută în luna imediat următoare, dar nu mai rar decît de 2 ori pe lună, și a plății pensiilor pentru fiecare lună.

În decursul ultimilor ani restanțele la salarii și pensii au sporit, ceea ce a dus la încălcarea drepturilor constituționale ale cetățenilor, fapt menționat și de autorii sesizărilor. Statul, în conformitate cu dispozițiile art. 47 din Constituție, este obligat să ia măsurile necesare pentru respectarea întocmai a drepturilor fundamentale ale cetățenilor săi. Potrivit art. 79 alin. (2) din Constituție, Președintele Republicii Moldova nu numai că depune jurămîntul în fața Parlamentului și a Curții Constituționale că va respecta Constituția și

legile țării, dar este obligat, în special, să apere drepturile și libertățile fundamentale ale omului. În acest context, Curtea Constituțională consideră că emiterea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 10-II din 22 ianuarie 1997 este o acțiune pentru exercitarea atribuțiilor sale de șef al statului.

În art. 1 alin. (2) lit. a) al Decretului prezidențial se propune Guvernului să elaboreze și să prezinte Parlamentului un program de măsuri, care să prevadă plata pensiilor și salariilor restante în termen de 15 luni. Interpretarea textului art. 1 din Decret permite să se tragă concluzia că șeful statului nu a modificat și nu a completat legislația în vigoare privind periodicitatea plăților la pensii și salarii, ci, de fapt, în conformitate cu articolul 83 alin. (2) din Constituție, a consultat Guvernul într-o problemă urgentă și de importanță majoră.

Pentru considerentele expuse mai sus nu pot fi recunoscute neconstituționale nici prevederile punctului 5 alineatele patru și cinci din Hotărîrea Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997. În Hotărîre se prevede achitarea, pînă la 1 iulie 1997, a restanțelor la salarii pentru anul 1996 și a restanțelor la pensii pentru anul 1996, pînă la 1 mai 1998.

Potrivit art. 96 din Constituție, Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice, conform Programului său de activitate, acceptat de Parlament. Atribuțiile și sarcinile Guvernului sînt prevăzute detaliat în Legea Republicii Moldova cu privire la Guvern, adoptată la 31 mai 1990. Prin urmare, adoptînd la 3 februarie 1997 Hotărîrea nr. 28, Guvernul a executat Decretul șefului statului nr. 10-II din 22 ianuarie 1997, conform atribuțiilor sale prevăzute de lege, în special de art. 10 alin. doi din Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova nr. 437-XII din 27 decembrie 1990, conform căruia de competența Guvernului țîn nu numai chestiunile prevăzute în Legea sus-numită, dar și alte chestiuni referitoare la modul de plătire a pensiilor.

Nu poate fi reținut ca argument de neconstituționalitate a Hotărîrii Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997 nici trimiterea la stipularea din art. 1 alin. (2) din Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 10-II din 22 ianuarie 1997 că "Guvernul va elabora și va prezenta Parlamentului programul de măsuri, avînd ca obiectiv și plata restanțelor la pensii și salarii". În art. 1 din Decret șeful statului propune mai multe măsuri în scopul continuării reformelor economice de orientare socială, inclusiv modificarea operativă a legislației economice, administrative, penale, schimbarea esențială a politicii salarizării, reformarea sistemelor existente de pensionare și protecție socială etc. (art. 1 alin (2) lit. a), b), c) din Decret).

Prin urmare, sintagma "Guvernul va elabora și va prezenta Parlamentului" este o clauză generală și se referă doar la problemele, a căror rezolvare, desigur, ține doar de competența Parlamentului (modificarea legislației, schimbarea sistemului de pensionare etc.). Stabilirea termenelor de achitare a restanțelor la pensii este o obligațiune a executivului, conform Programului de activitate a Guvernului pe anii 1997-1998, care prevede adoptarea unui grafic de achitare a restanțelor la pensii și salarii. Programul menționat a fost acceptat de către Parlament la 24 ianuarie 1997 și, prin urmare, graficul privind achitarea restanțelor la pensii și salarii nu necesita să fie prezentat Parlamentului spre aprobare.

Ca rezultat al analizei conținutului Hotărîrii în cauză a Guvernului, s-a constatat, că atît ea, cît și Decretul prezidențial nu conțin norme, care ar modifica legislația în vigoare privind salarizarea și asigurarea cu pensii de stat. Termenele stabilite pentru achitarea restanțelor la pensii și salarii nu constituie o modificare a periodicității plății acestora, stabilite prin lege, și nu pot fi considerate nici ca o înghețare temporară a plăților respective. Decretul Președintelui Republicii Moldova și Hotărîrea Guvernului demonstrează că aceste acte normative urmăresc doar scopul de a mobiliza instituțiile statale respective să întreprindă acțiunile ce se impun,

pentru a-și onora obligațiunile privind achitarea în modul stabilit de legislația în vigoare a salariilor și pensiilor, precum și a restanțelor la pensii și salarii ce s-au acumulat în anii 1994-1996.

Pentru motivele expuse Curtea Constituțională nu poate reține argumentele din sesizări, potrivit cărora Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 10-II din 22 ianuarie 1997 și Hotărîrea Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997 încalcă drepturile fundamentale ale omului. Dreptul multor cetățeni ai republicii la primirea salariilor și pensiilor în termenul stabilit de lege a fost încălcat pînă la adoptarea actelor normative contestate și se încălcă și în prezent. Deci Decretul prezidențial și Hotărîrea Guvernului au scopul de a ameliora situația creată.

Curtea Constituțională nu poate reține nici teza din sesizarea domnului Valeriu Matei, deputat în Parlament, prin care se susține că termenele stabilite pentru achitarea pensiilor restante în actele normative contestate vor afecta și mai mult nivelul de trai al populației din Republica Moldova, deoarece în ședința plenară s-a constatat că din momentul aplicării măsurilor prevăzute în actele normative contestate restanțele la pensii și salarii pentru 1996 s-au redus.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 60 din Codul jurisdicției constituționale,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Articolul 1 alineatul 2 litera a) din Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 10-II din 22 ianuarie 1997 "Cu privire la măsurile urgente de ameliorare a situației social-economice" și punctul 5 alineatele 4 și 5 din Hotărîrea Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997 "Despre acțiunile imediate de realizare a Decretului Președintelui Republicii Moldova "Cu privire la măsurile urgente de ameliorare a situației social-economice" sînt constituționale.

2. Prezenta Hotărîre intră în vigoare la data adoptării, este definitivă, nu poate fi atacată și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova în termen de 10 zile.

Președintele
Curții Constituționale

Pavel BARBALAT

Chișinău, 10 iunie 1997.
Nr. 19.

O P I N I E S E P A R A T Ă

În procesul examinării sesizărilor deputaților în Parlament Valeriu Matei, Nicolae Andronic și Ion Suruceanu privind controlul constituționalității Hotărîrii Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997*, Curtea Constituțională avea obligațiunea să verifice corespunderea actului normativ nominalizat cu prevederile constituționale ce se referă atît la separația puterilor în stat, cît și la apărarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor la muncă, asistență și protecție socială.

În procesul examinării acestui caz era necesar, de asemenea, să se țină cont de următoarele prevederi ale Constituției Republicii Moldova: art. 1 alin. (3), care stipulează că Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate; art. 4, care prevede că dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și celelalte tratate la care Republica Moldova este parte, iar în cazul

neconcordanței între pactele și tratatele cu privire la drepturile fundamentale ale omului, la care Republica Moldova este parte, și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale; art. 6, care stipulează că în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate; art. 16 alin. (1), care prevede că respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire a statului; art. 43, care se referă la dreptul la muncă și protecția muncii; art. 47 referitor la dreptul la asistență și protecție socială; art. 54 privind condițiile de restrîngere a exercițiului unor drepturi sau unor libertăți; art. 60, care stipulează că Parlamentul este organul reprezentativ suprem și legislativ; art. 72 alin. (3) lit. j), care stabilește că regimul general privind raporturile de muncă și protecția socială se reglementează numai prin lege organică; art. 126 ce se referă la obligațiunile economice ale statului. Constituția Republicii Moldova, intrată în vigoare la 27 august 1994, a proclamat Republica Moldova un stat democratic și de drept. Legea supremă impune o viziune nouă, clară și reformatoare asupra democrației și drepturilor omului, viziune fundamentală, potrivit căreia statul de drept, pacea civică, democrația, demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme.

Este în afara oricărei îndoieli că realizările democrației - drepturile politice, economice și sociale - trebuie ocrotite și protejate și din punct de vedere juridic, iar acțiunile contrare lor trebuie sancționate. Asigurarea, dezvoltarea și protejarea acestor valori trebuie să fie, înainte de toate, rezultatul unor eforturi conjugate și legale și nu al unei politici exagerate și discriminatorii.

Dreptul la muncă și la protecția socială, ca drepturi economice de tradiție, cu un conținut juridic complex, sînt reglementate prin art. 43 și 47 din Constituție. Acest drept fundamental nu poate fi îngrădit, deoarece dreptul la muncă este dreptul ființei umane de a trăi, asigurîndu-și resursele necesare vieții prin munca sa. Într-o asemenea viziune dreptul la muncă este un drept inerent ființei umane, natural și imprescriptibil.

Conceput ca un drept complex, dreptul la muncă, în opinia noastră, include: libertatea alegerii profesiei și alegerii locului de muncă, protecția socială a muncii și retribuirea adecvată a muncii depuse, dreptul la negocieri colective. Este de reținut că statul trebuie să-și exercite eficient atribuțiile în realizarea acestor componente ale dreptului la muncă.

Aceasta rezultă atît din obligațiunile internaționale ale Republicii Moldova, cît și din Constituția și din legislația internă.

Astfel, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat la 16 decembrie 1996 la New York (ratificat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 217-XII din 28 iulie 1990) prevede că statele-părți, deci și Republica Moldova, recunosc dreptul la muncă și că acesta cuprinde dreptul pe care-l are oricare persoană de a obține posibilitatea de a-și procura cele necesare vieții printr-o muncă liber aleasă, care să-i asigure un salariu echitabil și o existență decentă pentru ea și familia sa, pe de o parte, și la îmbunătățirea condițiilor de existență, pe de altă parte. Statele vor lua măsurile corespunzătoare pentru asigurarea acestui drept.

Mai mult ca atît, în asigurarea dreptului la muncă, Organizația Internațională a Muncii prin Convențiile nr. 95 "Privind protecția salariului" și nr. 117 "Privind obiectivele și normele de bază ale politicii sociale" (ambele ratificate prin Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova nr. 593-XIII din 25 septembrie 1995) stabilește că:

- salariile vor fi plătite cu regularitate, la intervale care să permită reducerea posibilității de contractare de datorii în rîndul salariaților;

- se vor lua măsuri necesare pentru a se asigura că toate salariile sînt legal plătite, iar cei care angajează vor fi obligați să țină registre, care să specifice plățile salariilor, să elibereze lucrătorilor dovezi cu privire la plata salariilor și să ia alte măsuri

pentru înlesnirea controlului necesar;

- va fi interzisă înlocuirea parțială sau totală a salariilor datorate lucrătorilor pentru munca pe care au prestat-o prin alcool sau băuturi alcoolice.

Atît actele de drept internațional, cît și Constituția Republicii Moldova prin art. 43 și 47 obligă statul să ia măsuri pentru asigurarea dreptului omului de a avea un nivel de trai decent, care se realizează atît prin munca persoanei, cît și prin contribuția statului la ameliorarea condițiilor de trai, prin dezvoltarea economică a societății și prin protecția socială a populației.

Asigurarea omului, în caz de invaliditate sau bătrînețe, prin stabilirea și plătirea regulată a pensiilor, constituie deci una din obligațiunile statului.

Protecția drepturilor fundamentale ale omului - la muncă și, prin urmare, la salarizare regulată, la asigurare regulată cu pensii în caz de invaliditate sau bătrînețe, în fond, a dreptului la viață, este de asemenea garantată de Constituție prin proclamarea supremației legii în domeniile ce țin de reglementarea raporturilor de muncă și protecția socială. Numai organul legislativ și numai prin lege organică poate reglementa, modifica, restrînge (cu respectarea cerințelor art. 54 din Constituție) raporturile respective.

Aceste cerințe sînt prevăzute în mod expres în art. 72 alin. (3) lit. j) din Constituție.

Legislativul, în conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și tratatele la care Republica Moldova este parte, în scopul asigurării drepturilor fundamentale ale omului și în special al asigurării achitării regulate și în termenele stabilite a pensiilor și salariilor, a adoptat un șir de acte legislative interne. În special: Legea salarizării (art. 19 și 192); Codul muncii (art. 102 și 1021); Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova, care stabilește succesiunea, termenele și regularitatea plății salariilor și pensiilor, precum și articolele 41 și 422 din Codul cu privire la contravențiunile administrative și art. 138 din Codul penal, care stabilesc sancțiuni pentru persoanele cu funcții de răspundere pentru neachitarea la timp a pensiilor și salariilor.

În această ordine de idei nu poate fi reținut argumentul din Hotărîrea Curții Constituționale, potrivit căruia Hotărîrea Guvernului nu conține norme ce ar modifica legislația în vigoare. Considerăm că Guvernul prin alin. 4 și alin. 5pct. 5 din Hotărîrea Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997, stabilind măsuri concrete care rețin plata pensiilor și salariilor pentru perioada trecută, a schimbat de fapt succesiunea, termenele și regularitatea plății pensiilor și salariilor, stabilite prin actele legislative sus-menționate, ceea ce constituie nu numai o încălcare a drepturilor omului, consfințite în actele internaționale și legislația internă, dar și o imixtiune în atribuțiile Parlamentului.

Nu poate fi reținut nici argumentul, potrivit căruia Guvernul era competent să adopte măsurile respective, călăuzindu-se de programul său de activitate, aprobat de Parlament. Ținînd cont de ierarhia actelor normative, precum și de prevederile art. 96 și 102 alin. (2) din Constituție, întru executarea programului său de activitate, Guvernul era și este obligat să respecte cerințele legilor adoptate de Parlament. Or, Hotărîrea Parlamentului din 24 ianuarie 1997, prin care a fost aprobat programul de activitate a Guvernului, nu constituie, prin esența sa juridică, lege organică, cum o cere art. 72 alin. (3) lit. j) din Constituție, ci un act normativ subordonat legii și nu conține indicații de a stabili reținerea plății pensiilor și salariilor restante pentru o anumită perioadă de timp.

Avînd în vedere cele expuse, consider că prevederile din Hotărîrea Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997 în partea ce ține de stabilirea altor termene la plata pensiilor și salariilor, decît cele stabilite în legislația în vigoare, sînt neconstituționale.

* Hotărîrea Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997 "Despre acțiunile

imediate de realizare a Decretului Președintelui Republicii Moldova "Cu privire la măsurile urgente de ameliorare a situației social-economice" a fost publicată în Monitorul Oficial nr. 10-11 din 13 februarie 1997, art. 31.

Judecător

Gheorghe SUSARENCO

10 iunie 1997.

O P I N I E S E P A R A T Ă

Conform art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită la sesizare controlul constituționalității decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și dispozițiilor Guvernului.

În cazul dat controlului constituționalității au fost supuse prevederile Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 10-II din 22 ianuarie 1997 "Cu privire la măsurile urgente de ameliorare a situației social-economice" și anume: art. 1 alin. (2) lit. a) și dispozițiile pct.5 alin. 4 și 5 din Hotărârea Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997 "Despre acțiunile imediate de realizare a Decretului Președintelui Republicii Moldova "Cu privire la măsurile urgente de ameliorare a situației social-economice", sesizate de către deputații în Parlamentul Republicii Moldova Valeriu Matei, Nicolae Andronic și Ion Suruceanu.

Exercitînd controlul constituționalității prevederilor actelor normative sesizate, Curtea Constituțională era obligată să țină cont atît de esența și conținutul lor în ansamblu, cît și de efectul juridic al fiecărei norme în particular, în strînsă interacțiune cu normele constituționale privind drepturile cetățenilor Republicii Moldova la muncă, la un nivel de trai decent, la asistență și protecție socială (art. 43, 47 din Constituție).

Controlul constituționalității actelor normative, în partea în care au fost contestate, impune o analiză și a normelor constituționale, care stabilesc garanții reale, pentru ca drepturile cetățenilor să fie respectate întocmai (art. 1,4,6,7,16,54 din Constituție), raportîndu-le la actele internaționale, la care Republica Moldova este parte. Cu atît mai mult cu cît aceste norme au fost detaliate în legislația specială respectivă (Legea salarizării - art. 19, 192; Codul muncii - art. 102, 1021; Legea cu privire la asigurarea cu pensii de stat în Republica Moldova ș. a.). Legile menționate stabilesc regularitatea strictă a plății salariilor și pensiilor.

Astfel, avînd în vedere cadrul legal existent și normele de drept internațional, statul era dator să-și onoreze obligațiunea de a lua măsurile necesare pentru realizarea și respectarea drepturilor cetățenilor săi în conformitate cu art. 47 din Constituția Republicii Moldova.

Aceasta era o obligațiune directă a tuturor autorităților publice, inclusiv a Președintelui și Guvernului Republicii Moldova.

Pentru realizarea atribuțiilor și competențelor sale ca șef al statului Președintele Republicii Moldova a emis Decretul nr. 10-II din 22 ianuarie 1997, prin care, potrivit art. 1 alin.(2) lit. a), Guvernului i se da indicația să elaboreze și să prezinte Parlamentului, pînă la 1 martie 1997, un program de măsuri cu caracter organizatoric, economico-financiar și juridic, care să prevadă și plata pensiilor și salariilor restante în termen de 15 luni.

E de menționat că decretul Președintelui Republicii Moldova, conform art. 94 din Constituție, sînt executorii pe întreg teritoriul statului. Deci Guvernul avea obligațiunea de a elabora și de a prezenta Parlamentului programul de măsuri, inclusiv de ordin juridic, pentru achitarea salariilor și pensiilor restante, și nicidecum nu era abilitat să stabilească de sine stătător termenele de achitare a restanțelor la salarii și pensii. Modificarea periodicității plății salariilor și pensiilor este în drept să o facă numai Parlamentul și numai prin lege (art. 72 alin. (3) lit. j) din Constituție).

Lucrările dosarului și analiza atentă a argumentelor părților în proces denotă că Decretul Președintelui Republicii Moldova din 22 ianuarie 1997, avînd caracter organizatoric și conținînd o indicație imperativă directă Guvernului de a elabora și a prezenta Parlamentului programul respectiv de măsuri, nici nu a fost de fapt îndeplinit în partea contestată.

Prin aceasta Guvernul a încălcat Legea Republicii Moldova cu privire la Guvern din 31 mai 1990, care stipulează că Guvernul asigură respectarea și executarea legilor republicii, hotărîrilor și altor acte ale Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, actelor normative ratificate de către Parlament, precum și a tratatelor și acordurilor internaționale în vigoare pe teritoriul Republicii Moldova (art. 3, alin. 14) și art. 94 din Constituția Republicii Moldova, care stabilește obligativitatea executării decretelor prezidențiale.

Pentru motivele arătate, consider că prevederile pct. 5 alin. 4 și 5 din Hotărîrea Guvernului nr. 28 din 3 februarie 1997 "Despre acțiunile imediate de realizare a Decretului Președintelui Republicii Moldova "Cu privire la măsurile urgente de ameliorare a situației social-economice" sînt neconstituționale.

Judecător

Mihai COTOROBAI

10 iunie 1997.